

Asia: VN/4142/2020

Oikeusapu- ja edunvalvontavirasto - selvitys perustamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kannatatteko Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista ja nykyisistä oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä luopumista?

Julkiset oikeusavustajat ry kannattaa viraston perustamista. Nykyisen toimipaikkaverkoston säilyttäminen sekä oikeusavussa ja edunvalvonnassa on tärkeää, kuten selvityksessä esitetäänkin

2. Miten arvioitte Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamisen ja piiriorganisaatiosta luopumisen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Julkisten oikeusavustajien näkemyksen mukaan viraston perustamisella ei ole ratkaisevaa merkitystä asiaan. Paikalliset oikeusapu- ja edunvalvontatoimistot pystyvät huolehtimaan paikallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamisesta, kuten tähänkin asti.

3. Tulevatko erityisesti julkista oikeusapua koskevat esteellisyysperiaatteet turvatuiksi ehdotetussa virastorakenteessa?

Julkiset oikeusavustajat katsoo, ettei viraston perustaminen itsessään tuo muutoksia esteellisyyksiin. Jo nyt on tulkittu, että saman piirin alueella toimivat eri oikeusaputoimistot voivat edustaa saman asian eri osapuolia ilman esteellisyyttä. Näin voidaan menetellä jatkossakin. Julkiset oikeusavustajat ovat jo oikeusapulain 8 §:n 4 momentista ilmenevän oikeusohjeen nojalla veloitettua noudattamaan hyvää asianajotapaa ja esimerkiksi asianajajia koskevat esteellisyyssäännöt koskevat myös julkisia oikeusavustajia. Julkiset oikeusavustajat katsovat, etteivät saman toimiston eri toimipaikkojen avustajat voi edustaa saman asian vastapuolia samassa asiassa, eikä tämä esteellisyys ole sivuutettavissa pelkästään teknisin ratkaisuin.

Periaatteet tulevat turvatuiksi asianajotoiminnassaan itsenäisten oikeusaputoimistojen alueellisen hajauttamisen kautta. Oikeusaputoimistoilla tulee säilyä itsenäinen ja riippumaton asema hoitaa ja päättää itse toimeksiannoistaan.

4. Miten arvioitte viraston perustamisen vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluiden saatavuuteen ja yhdenmukaisuuteen?

Viraston perustaminen itsessään ei vaikuttane palveluiden saatavuuteen tai yhdenmukaisuuteen. Tärkeää on aiemmin todetuin tavoin toimipaikkaverkoston säilyttäminen nykyisellään. Mahdollisella toimipaikkojen lakkauttamisella olisi selkeästi negatiivinen vaikutus palveluiden saatavuuteen, yhdenmukaisuuteen ja esimerkiksi ihmisten oikeusturvan toteutumiseen

Toimistoilla tulee olla riittävä määrä henkilötövuosia käytettävissään palveluiden turvaamiseksi. Tietoteknisten järjestelmien ajanmukaisuuteen ja käytettävyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta ne tukevat työn tekemistä ja mahdollistavat työntekijöiden keskittymisen ensisijaisten työtehtäviensä hoitamiseen.

5. Pidättekö ehdotettua viraston keskushallinnon organisaatorakennetta perusteltuna?

Julkiset oikeusavustajat katsoo, että mikäli virasto perustetaan, voidaan nykyiset oikeusapu- ja edunvalvontapiirit lakkauttaa, eikä keskushallinnon ja virastojen väliin ole tarpeen perustaa esimerkiksi alueellista johtoa. Myös niin sanottujen toimialajohtajien tarpeellisuuteen oikeusavustajat suhtautuu varauksella. Keskusviraston ja toimistojen välinen yhteydenpito sekä toimistojen ja henkilöstön edustus keskusviraston toiminnassa ja ylipäänsä toiminnan kehittämisessä tulee turvata. Oikeusavustajat katsoo, ettei hallintoa tule paisuttaa tarpeettomasti, vaan resurssit tulee suunnata ensisijaisesti toimistoihin.

6. Pidättekö perusteltuna viraston keskushallinnon tehtävien hoitamista monipaikkaisesti ja verkostomaisesti?

Julkiset oikeusavustajat pitävät ehdotettua monipaikkaisuutta ja verkostomaisuutta perusteltuna ja kannattavat sitä.

7. Muut selvitystä koskevat huomionne ?

Oikeusapu- ja edunvalvontatoimistojen henkilökunnan työssä jaksamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta asiakkaille voidaan turvata palvelut. Oikeusapu- ja edunvalvontatoimistojen asiakkaat ovat usein haastavissa elämäntilanteissa olevia henkilöitä, joten heidän auttamisekseen on työntekijöiden osaamiseen ja työhyvinvointiin kiinnitettävä erityisesti huomiota.

Julkiset oikeusavustajat ry näkee riittävien henkilöstöresurssien turvaamisen erityisen tärkeänä. Yhdistyksen tietoon on tullut, että kuluvankin vuoden alusta henkilöstöä eri toimistoissa on vähennetty. Tämä on huolestuttava kehityssuunta, joka jatkuessaan johtaa väistämättä työn tuottavuuden ja tuloksellisuuden sekä henkilöstön hyvinvoinnin heikkenemiseen sekä pahimmillaan ihmisten oikeusturvan vaarantumiseen.

Kyllönen Anssi
Julkiset oikeusavustajat ry